

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'YIN TEXNOLOGIYALARI ORQALI BOLALARNING BILIM VA TARBIYAVIY MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH

Turanova Nabira To'layevna

Ohangaron shahar 1-sonli DMTT

direktor o'rinbosari

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimida ta'limiy o'yinlardan samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. O'yin faoliyatining bolalarning bilish faolligi, ijtimoiylashuvi, nutqiy rivoji va axloqiy sifatlarini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, ta'limiy o'yin turlari hamda ularni mashg'ulotlarga integratsiya qilish tamoyillari asoslab beriladi.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования образовательных игр в системе дошкольного образования. Анализируется роль игровой деятельности в формировании познавательной активности, социализации и речевого развития детей, а также представлены виды образовательных игр и принципы их интеграции в образовательный процесс.

Abstract. The article examines the theoretical and practical aspects of using educational games in preschool education. It analyzes the role of play activities in developing children's cognitive activity, socialization, and speech skills, and presents the types of educational games and principles for integrating them into the learning process.

Kalit so'zlar. Bolalar, ta'limiy o'yinlar, ko'nikma, ta'rbiya, ro'lli o'yinlar, didaktik vositalar, o'zlashtirish, nutqni rivojlantirish.

Ключевые слова. Дети, развивающие игры, навыки, обучение, ролевые игры, дидактические средства, обучение, развитие речи.

Keywords. Children, educational games, skills, education, role-playing games, didactic tools, learning, speech development.

Maktabgacha ta'lim bola shaxsini sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorgarlik darajasida shakllantirish maqsadida tashkil etiladi. Ushbu ta'lim bolaning olti-yetti yoshga to'lguniga qadar oilada maktabgacha ta'lim muassasalari (yasli uch yoshgacha bo'lgan bolalar uchun, bolalar bog'chalari 3yoshdan 6-7yoshgacha bo'lgan bolalar uchun) va mulk shaklidan qat'i nazar, ta'lim tashkilotlarida olib boriladi. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, barcha sohalar qatori ta'lim-tarbiya sohasida ham tub ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh

avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan muassasadir. O'yin maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning asosiy faoliyati bo'lib, u orqali bola shaxs sifatida shakllanadi. O'yin bolaning o'quv, mehnat faoliyati, kishilarga munosabatning qay darajada shakllanganligimi belgilab beradi. O'yin bolalarning jismoniy rivojlanishi, maktabgacha ta'lim muassasasining ta'lim-tarbiya ishida, bolalarni aqliy, axloqiy, mehnat va estetik tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Jamiyatning ma'naviy takomillashuvi unda amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya ishlarining mazmuni, shakl va mohiyatiga bog'liqdir. Shu boisdan ham ta'limdagi yangilanishni, respublikamizda amalga oshirilayotgan bosqichmabosqich ta'lim tizimini pedagogik talqin qilish, bu jarayonni samaradorli kechishini ta'minlash zaruriyati yuzaga keladi. Ma'lumki, bolalarning asosiy vaqti o'yin bilan o'tadi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlanishining muhim vositasi, ularning asosiy faoliyati bo'lib hisoblanadi. O'yin jarayonida bola shaxsi faoliyat sub'ekti sifatida shakllana boshlaydi. O'yin uzoq davrlardan beri mashhur olimlar, pedagog-psixologlar, faylasuflar, sotsiologlar, etnograflar va madaniyat arboblari diqqatini o'ziga qaratib kelingan dolzarb mavzudagi muammolardan biridir. Bola psixikasining taraqqiy etishida o'yinning roli beqiyosdir.

***O'yin** - bu maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash, ularga turli xil harakatlarni obyektlar, usullar va aloqa vositalari bilan o'rgatish uchun kattalar tomonidan qo'llaniladigan bolalar faoliyati turlaridan biridir. O'yinda bola shaxs sifatida rivojlanadi, u psixikaning o'ziga xos tomonlarini shakllantiradi, uning ta'lim va mehnat faoliyati muvaffaqiyati, odamlar bilan munosabatlari ham bog'liq bo'ladi. Masalan, o'yinda bolaning shaxsiyatining bunday sifati jamoaviy faoliyatning vazifalarini hisobga olgan holda harakatlarni o'z-o'zini tartibga solish kabi shakllanadi.*

Tarbiyachi - pedagog didaktik o'yinli mashg'ulotlarni o'tkazishda qizg'in tayyorgarlik ko'rishi va uni o'tkazishda quyidagi didaktik talablarga rioya qilishi talab etiladi:

✓ Didaktik o'yinli mashg'ulotlar dasturida qayd etilgan mavzularning ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsad hamda vazifalarni hal qilishga qaratilgan bo'lishi;

✓ Jamiyatdagi va kundalik hayotdagi muhim muammolarga bag'ishlanib, ular o'yin davomida hal qilishi;

✓ Barkamol shaxsni musiqiy tarbiyalash tamoyillariga va sharqona odob-ahloq normalariga mos kelishi;

✓ O'yin tuzilishi jihatidan mantiqiy ketma-ketlikda bo'lishi;

Mashg'ulotlar davomida musiqiy didaktik prinsiplarga amal qilinishi va eng kam vaqt sarflanishiga erishishi kerak.

Ishbilarmon o'yinni rolli o'yindan farqi nimada?

Ishbilarmon o'yin ishtirokchilariga hayotiy holatda qurilgan o'yinli syujet taklif qilinadi, bunda ishtirokchilar oldiga yagona umumiy maqsad: taklif etilayotgan muammoni echish qo'yiladi. Shu bilan bir vaqtda har bir ishtirokchi alohida rolli maqsadni bajarishi lozim. Shuning uchun echimni ishlab chiqish jarayonni alohidaliguruhli xususiyatga ega: har bir ishtirokchi avval o'zining vazifali maqsadiga muvofiq qaror qabul qiladi, undan so'ngra esa uni guruh bilan kelishadi. Alohida vazifali maqsadni bajarilishi butun guruh qaror qabul qilish natijalariga bog'liq. Odatda, ishbilarmon o'yin davomidagi muaommoni echish bir nechta bosqichda (2 dan 10 gacha va bir o'yin ko'p).

O'yin o'z mohiyati jihatidan katta kishilarning xatti-harakatlari va xulq-atvorlariga faol taqlid qilishdan iborat bo'lishi tufayli bolalarda ma'naviy sifatning mustahkamlanishi uchun va odob-axloq qoidalarini bilib olishlari uchun keng imkoniyatlar beradi. Maktabgacha yoshdagi bola o'yin jarayonida shifokorlik yoki o'qituvchilik rolini bajarayotgan bo'lsa, shu kasbga tegishli barcha sifatni namoyon qilishga intiladi. Ular o'yinga juda berilib ketsalar, bajarayotgan rollariga xos sifatlar shunchalik samimiy, ijodiy tarzda namoyon bo'ladi. Bolalar uchun o'yin mazmunining hech bir chegarasi yo'q. Maktabgacha yoshdagi bolalar kattalar hayotini hamma tomonlarini o'z o'yinlarida aks ettira oladilar. O'yinning ahamiyati bola shaxsining o'sib kamolotga yetishiga ta'sir ko'rsatishdin iboratdir. O'yin har bir yosh bosqichda bolaning tevarak atrofdagi dunyoni va kishilar o'rtasidagi munosabatlarni bilib olishni ifodalaydi. Bolaning moddiy dunyoga, kishilarga, o'z-o'ziga munosabati o'zgarayotgan o'yinda namoyon bo'ladi. Bolalarning ehtiyojlari, istak, qiziqish (havas)lari bevosita o'yinda ifodalanadi. O'yin bolalarning xayolparastligi tufayli narsalar va kishilar dunyosini ular uchun ma'qul tomonga "o'zgartirish" imkoniyatini beradigan faoliyatdir. Ma'lumki, bolalarning asosiy vaqti o'yin bilan o'tadi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlanishining muhim vositasi, ularning asosiy faoliyati bo'lib hisoblanadi. O'yin jarayonida bola shaxsi faoliyat sub'ekti sifatid a shakllana boshlaydi.

O'qishni o'rgatadigan bolalar uchun o'yinlar- Bolalar uchun kompyuter va ish stoli mashg'ulotlari ham mavjud, ular orqali siz o'qishni o'rganasiz. Siz kichkintoylar yordamida chaqaloqni va harflar, turli xil chizmalar va ilovalar bilan magnitlarni o'qishni o'rganishingiz mumkin. Bolaning alfavit va raqamlarni o'rgatadigan bolalarga mo'ljallangan o'yinlarini o'rgatish, kun bo'yi bolani shunchaki

uzoqroq tutmasligi kerak. O'yinning dastlabki 20-30 daqiqalarida maktab bolalarining

e'tiborini yaxshilab o'ylab topilgan, demak, undan uzoqroq o'qitish va undan yod olish talab qilinmaydi.

O'yin asosida shakllanadigan asosiy ko'nikmalar

- Bilish faolligi
- Muloqot madaniyati
- Mustaqil fikrlash
- Jamoaviy ishlash
- Xulq-atvor me'yorlariga amal qilish
- Emotsional barqarorlik
- Qiziqish asosida o'rganish odati
- Amaliy ko'nikmalar (tartib, gigiyena, tozalikka rioya qilish)

Bolalar uchun interaktiv ta'lim o'yinlar- Katta odamlarni taqlid qilib, bola tezlik bilan kompyuterga qiziqish bilan boshlanadi va uni o'yinlardan uzoqlashtirishi qiyin, shuning uchun bunday qiziqishni mashg'ulotlarga yuborish yaxshi. Maktabgacha tarbiyachilarga kuniga 20 daqiqadan ko'proq vaqt davomida kompyuterda o'ynashga

ruxsat beriladi, ko'pincha maxsus ko'zoynaklarda va ko'rishni nazorat qilishda Ota-onalar farzandlar uchun mo'ljallangan ta'lim dasturlari yoki dasturlari yoshini tanlashlari mumkin, unda alifbo, raqamlar, o'quv ranglari mavjud. Maktabgacha tarbiyachi bolalar uchun Azbuka Pro dasturi mos keladi - bu "aqlli kublar" rejimi, so'zlar va oyatlar, 20 ga qadar raqamlar, rim raqamlari, ingliz alifbosiga ega bo'lgan alifbo bo'lgan bolalar uchun o'quv o'yini. Ushbu o'yinni to'lashingiz mumkin, chunki siz "HERE" ning ikki oylik demo versiyasi bilan boshqa o'yinni tanlashingiz mumkin. Savol va Javob". O'qishni o'rgatadigan bepul o'yinlardan "ABC", "Alfavit darslari", "Muborak alifbo", "Sehrlı peri" singari tavsiyalar berilishi mumkin. Muborak alifbo ", "Alifbo. Sichqoncha xatni qanday tutdi? "

Xulosa shuki: Maktabgacha ta'limda o'yin faoliyati bolalar rivojlanishining asosiy pedagogik mexanizmi hisoblanadi. O'yin asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolalarning bilim olishga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, ularni maktab ta'limiga tayyorlaydi hamda har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'limda o'yin faoliyati — bu shunchaki vaqt o'tkazish emas, balki bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi eng muhim pedagogik jarayondir. O'yin asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar ta'lim va tarbiyaning barcha yo'nalishlarini qamrab oladi, bolalarni maktabga tayyorlaydi, eng muhimi — o'qishga bo'lgan ichki qiziqishni shakllantiradi. Shu bois tarbiyachilar o'yin metodikasini chuqur bilishi, uni to'g'ri tanlashi va samarali qo'llashi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va boshlang'ich maktab o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda o'yinlar. Baxramova M. D. Tuzuvchi: Baxramova M. D., — T.2016.
2. <https://raisingchildren.net.au/newborns/play-learning/play-ideas/why-play-is-important> internet resurs
3. <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-young-children-learn-english-through-play> internet resurs
<https://www.parents.com/baby/development/intellectual/how-to-teach-your-child-a-foreign-language/> internet resurs
4. Early childhood education in English for speakers of other languages by ViAdam, Bob and Morris Paul (1997) the English curriculum in the People's Republic of China, comparative education Review, 41, 3–26 Alcon, E and Guzman, J-R (2000).
5. Origin and Development of English Language. Wordsworth Anderson, T. (1960:303). “. In Madrid, D (2001): “A conceptual Framework for the teaching of foreign languages in infant education”. University Granada. Pg 145–155.

